

SZYLDY ZAMKÓW

jako istotny element
Krajowego Zbioru Wkładek Złamanych

podkom. mgr inż. Marcin Dąbrowski

biegły z zakresu badań mechanoskopijnych
Zakład Szkoleń Specjalnych CSP

Skuteczność działań organów ścigania zależy między innymi od takich czynników, jak: rodzaj posiadanych uprawnień prawnych, doświadczenie funkcjonariuszy, znajomość metod działania sprawców, jakość i możliwość współpracy międzynarodowej. Ważną rolę w walce z przestępczością pełnią także policyjne bazy danych, które oferują szeroki zakres wiedzy specjalistycznej, umożliwiającej potwierdzenie faktu działalności przestępczej.

Policyjne bazy i zbiory danych

Podstawowymi aktami prawnymi upoważniającymi Policję do tworzenia baz/zbiorów danych i przetwarzania informacji są art. 20 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 poz. 1882, z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o przetwarzaniu informacji kryminalnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1607, z późn. zm.).

Spośród baz kryminalistycznych funkcjonujących w polskiej Policji należy wymienić między innymi następujące bazy:

- baza danych DNA (GENOM) – dotyczy śladów biologicznych;
- baza AFIS – dotyczy śladów daktyloskopijnych;
- Krajowy Zbiór Łusek i Pocisków – dotyczy śladów użycia broni palnej;
- Centralna Kartoteka Broni Utraconej – dotyczy broni palnej;
- Zbiory Wzorców Broni i Amunicji – dotyczy broni palnej;
- baza TRASSER – dotyczy śladów traseologicznych;

- Krajowy Zbiór Wkładek Złamanych KZWZ – dotyczy śladów mechanoskopijnych;
- Kryminalistyczne Wsparcie w Identyfikacji Pojazdów FAVI (*Forensic Aid for Vehicle Identification*) – dotyczy analizy oznaczeń identyfikacyjnych VIN pojazdów.

W kryminalistyce wyróżnia się dwa rodzaje baz: lokalne i centralne. Centralne bazy kryminalistyczne znajdują się w Centralnym Laboratorium Kryminalistycznym, natomiast lokalne mogą być tworzone przez poszczególne pracownie laboratoriów kryminalistycznych komend wojewódzkich Policji.

Wyniki badań śladów narzędzi do łamania wkładek

Przełamanie wkładek profilowych następuje wskutek mechanicznego oddziaływania na ich powierzchnię różnego rodzaju narzędzi (np. klucza płaskiego, klucza nastawnego, klucza samozaciskowego, szczypiec Morse'a, łamaka). Przykładowe ślady narzędzi oraz narzędzia do łamania wkładek przedstawiono na fot. 1–5.

KRAJOWY ZBIÓR WKŁADEK ZŁAMANYCH

W trakcie łamania wkładki, na jej powierzchni kontaktowej (miejscu kontaktu narzędzia z wkładką) powstają ślady działania ww. narzędzi. Ślady te mają postać rys i wgniecień. Niejednokrotnie jednak ślady działania narzędzi w trakcie łamania wkładek powstają również na takich powierzchniach, jak szylidy zamków czy wkładek oraz – w przypadku ich braku – na powierzchni skrzydła drzwi.

Działanie narzędzia na wkładkę w celu jej złamania następuje w zasadzie bez przesunięcia bocznego, zatem powstałe ślady są statyczne i umożliwiają przeprowadzenie identyfikacji indywidualnej użytego egzemplarza narzędzia. Ponadto należy podkreślić właściwości mechaniczne i wytrzymałościowe narzędzi do łamania wkładek profilowych oraz właściwości materiałów, z których wykonane są wkładki. Narzędzia produkowane są z twardych stali narzędziowych, co sprawia, że znajdujące się na nich cechy indywidualne będą podlegały niewielkim zmianom w ciągu długiego czasu. Wkładki profilowe natomiast wykonuje się głównie ze stopów metali kolorowych, a więc są nieporównywalnie miększe od stali narzędziowych, co umożliwia powstanie na ich powierzchni śladów działania narzędzi wraz z cechami indywidualnymi tych narzędzi. Tak więc ślady znajdujące się na powierzchni złamanej wkładki profilowej niejednokrotnie umożliwiają identyfikację narzędzia, które może być zabezpieczone nawet po kilku latach (J. Kupczyński, B. Rydz, *Strategia działania współczesnego włamywacza*, Warszawa 2015).

Jak pokazują praktyka biegłego z zakresu badań mekano-skopijnych oraz policyjne statystyki, ten sam egzemplarz

narzędzia używany do łamania wkładek może zostać użyty w dwóch lub więcej miejscach zdarzeń.

Dla przykładu, na fot. 6 i fot. 7 przedstawiono dwie przełamane wkładki profilowe zamków, zabezpieczone jako materiał dowodowy podczas oględzin dwóch różnych miejsc kradzieży z włamaniem (zdarzenia z 2015 r.). Omawiane przełamane wkładki profilowe zostały oznaczone i zabezpieczone odpowiednio jako ślad nr 1 i ślad nr 2, a jedno z pytań do biegłego dotyczyło określenia, czy do ich przełamania sprawca posłużył się tym samym narzędziem.

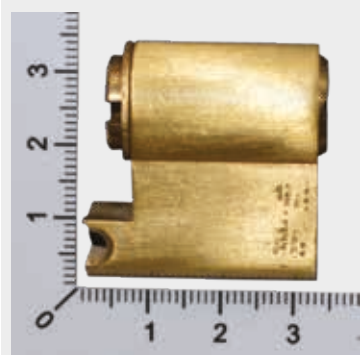
W wyniku przeprowadzonych badań (wyglądu cech indywidualnych obu śladów przedstawionych na fot. 7) stwierdzono, że ślady te powstały w wyniku oddziaływania tego samego egzemplarza narzędzia dwuszcękowego.

Przytoczony powyżej przykład dotyczy wkładek profilowych zamków, które zostały uszkodzone na dwóch różnych miejscach kradzieży z włamaniem do mieszkań, znajdujących się w tym przypadku na terenie miasta Krakowa.

Jednak praktyka kryminalistyczna pokazuje, że sprawcy mogą posługiwać się tym samym narzędziem do łamania wkładek profilowych na terenie nie tylko jednego miasta czy województwa, ale również całego kraju.

Krajowy Zbiór Wkładek Złamanych (KZWZ)

Opisane wyżej wyniki badań kryminalistycznych spowodowały, że od 1988 r. w CLKP KGP jest prowadzony Krajowy Zbiór Wkładek Złamanych (KZWZ). W zbiorze tym są gro-

Fot. 1. Fotografia przedstawiająca cechy grupowe szczypiec Morse'a na powierzchni korpusu przełamanej części wkładki profilowej.

Fot. 3. Fotografia przedstawiająca cechy grupowe łamaka wkładek profilowych na powierzchni korpusu przełamanej części wkładki profilowej.

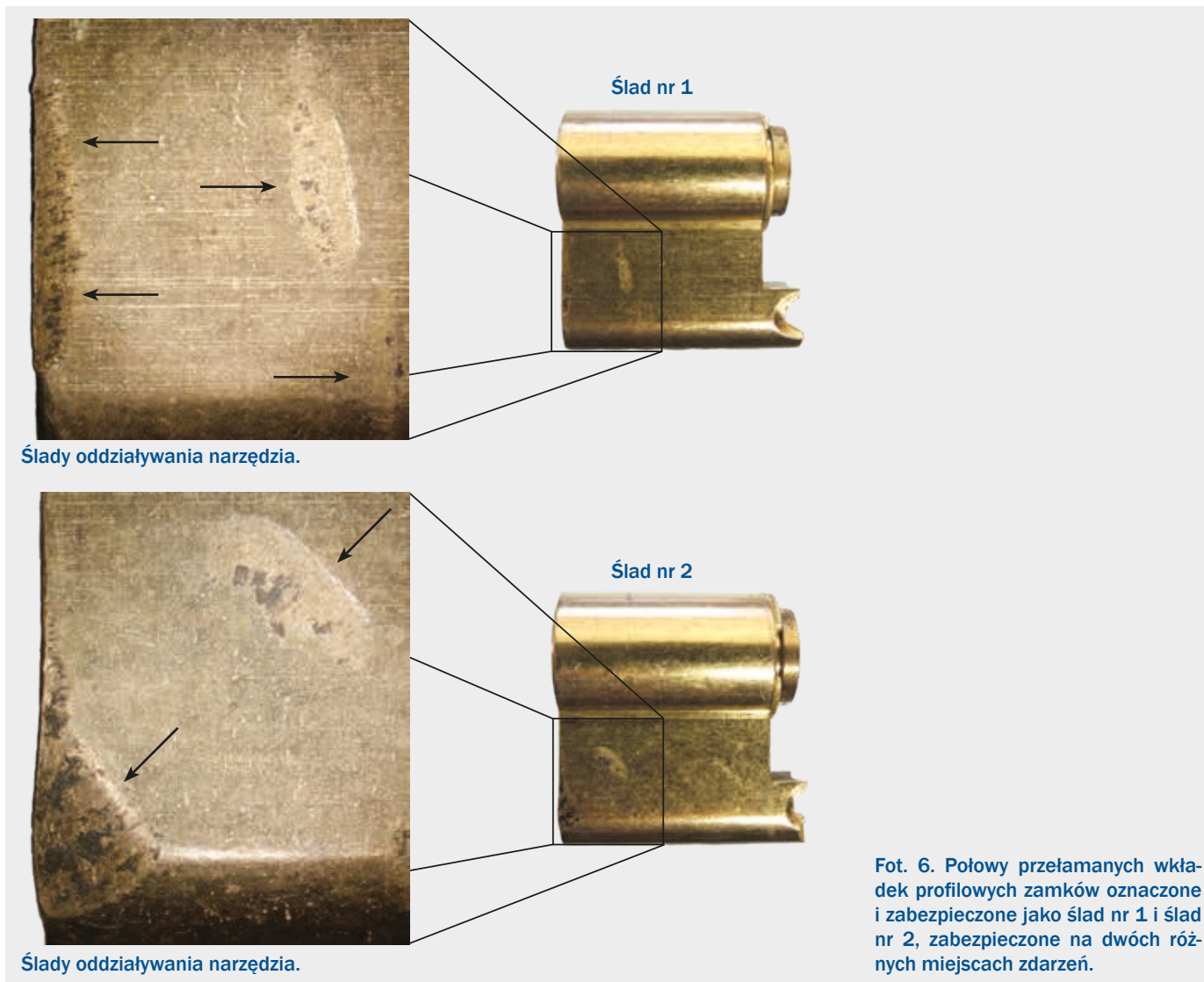

Fot. 2. Fotografia przedstawiająca szczypce Morse'a.

Fot. 4 i 5. Fotografia przedstawiająca łamak wkładek profilowych.

Przykładowe cechy grupowe.

Fot. 6. Połowy przełamanych wkładek profilowych zamków oznaczone i zabezpieczone jako ślad nr 1 i ślad nr 2, zabezpieczone na dwóch różnych miejscach zdarzeń.

madzone – pomimo jego nazwy – nie tylko wkładki profilowe, lecz także wszelkiego rodzaju przedmioty, na których powierzchniach znajdują się ślady działania narzędzi służących do łamania wkładek (np. szyldy zamków), oraz zabezpieczone do postępowań karnych narzędzia służące do łamania wkładek profilowych (tzw. łamaki), jak również inne narzędzia, o których wiadomo, że użyto ich do łamania wkładek. Gromadzone w omawianej bazie przedmioty oraz narzędzia pochodzą z postępowań karnych, które są prowadzone w całym kraju.

Każdy wprowadzony do bazy obiekt (wkładka, szyld lub narzędzie, którym sforsowano zabezpieczenie) jest włączany do rejestru wraz z takimi informacjami, jak:

- miejsce zabezpieczenia;
- informacja dotycząca rodzaju postępowania;
- jednostka prowadząca sprawę.

Krajowy Zbiór Wkładek Złamanych powstał z uwagi na znaczną liczbę włamań popełnianych przy wykorzystaniu metody łamania wkładek dwustronnych profilowych przez sprawców używających w tym celu tego samego egzemplarza narzędzia w różnych rejonach naszego kraju.

Celem prowadzenia KZWW jest:

- tworzenie powiązań między różnymi zdarzeniami mającymi związek z popełnieniem przestępstw przeciwko

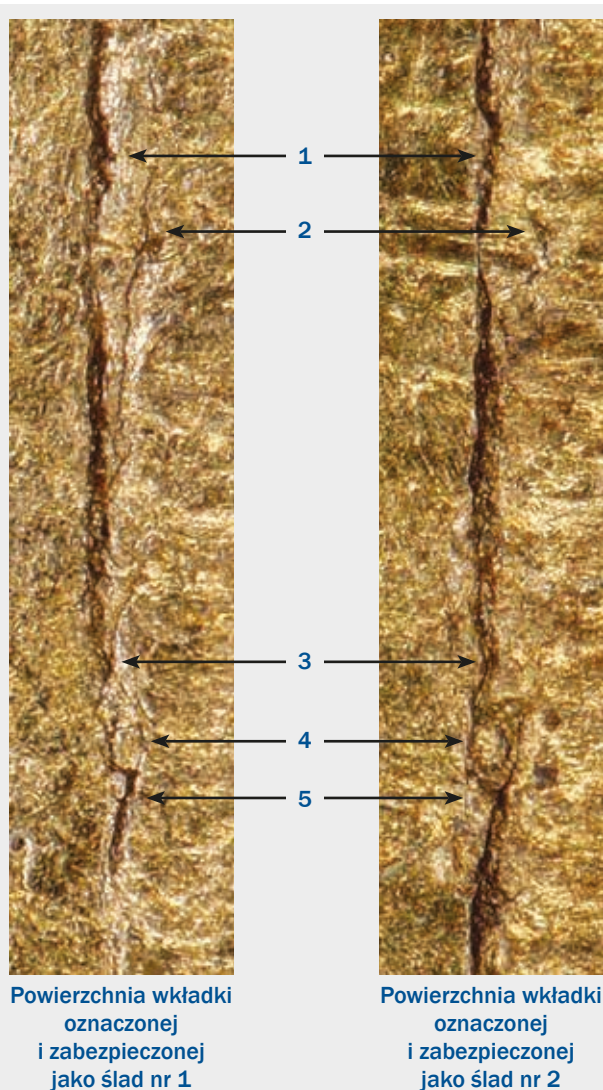
życiu i zdrowiu ludzkiemu lub mieniu, przez ujawnienie i stwierdzenie, czy na zabezpieczonych w związku z nimi dowodach rzeczowych znajdują się ślady działania tego samego narzędzia;

- identyfikacja narzędzi, których ślady stwierdzono na dowodach rzeczowych zabezpieczonych w związku z popełnieniem przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu ludzkiemu lub mieniu.

W chwili tworzenia niniejszego artykułu (tj. 20 sierpnia 2022 r.) w Krajowym Zbiorze Wkładek Złamanych są zarejestrowane 15 052 obiekty (wkładki, szyldy oraz narzędzia). Od początku 2022 r. wprowadzonych do bazy zostało:

- 557 przełamanych części wkładek,
- 1 narzędzie,
- 0 szyldów.

Rejestr KZWW umożliwia dokonanie powiązania ze sobą serii włamań, które zostały dokonane przy użyciu tej samej techniki, nawet w przypadku kiedy nie zostało zabezpieczone narzędzie, którym przełamano wkładki. System umożliwia bowiem identyfikację typu ślad – ślad. Od początku roku dokonano 224 powiązań, na podstawie których można przeprowadzić rekonstrukcje tras poruszania się sprawców włamań czy też ustalić obszary najczęstszych działań oraz obiektów włamań.

Fot. 7. Wygląd i umiejscowienie indywidualnych cech charakterystycznych znajdujących się na powierzchni śladu nr 1 oraz śladu nr 2. Obraz spod mikroskopu.

Przedstawiona powyżej statystyka oraz doświadczenie zdobyte przez autora na stanowisku biegłego z zakresu badań mechanicznych oraz młodszego wykładowcy Zakładu Szkoleń Specjalnych Centrum Szkolenia Policji w Legionowie pozwala stwierdzić, że wśród techników kryminalistyki wciąż panuje przekonanie, że w KZWZ znajdują się zbiory jedynie wkładek złamanych (prawdopodobnie stąd tak niski odsetek zabezpieczonych szyldów zamków czy szyldów wkładek). Aby pokazać, jak istotne znaczenie w procesie identyfikacji narzędzia, a tym samym w pośredniej identyfikacji sprawcy, mogą mieć ślady działania narzędzia na szyldach zamków czy szyldach wkładek, przedstawiono poniżej konkretny przykład.

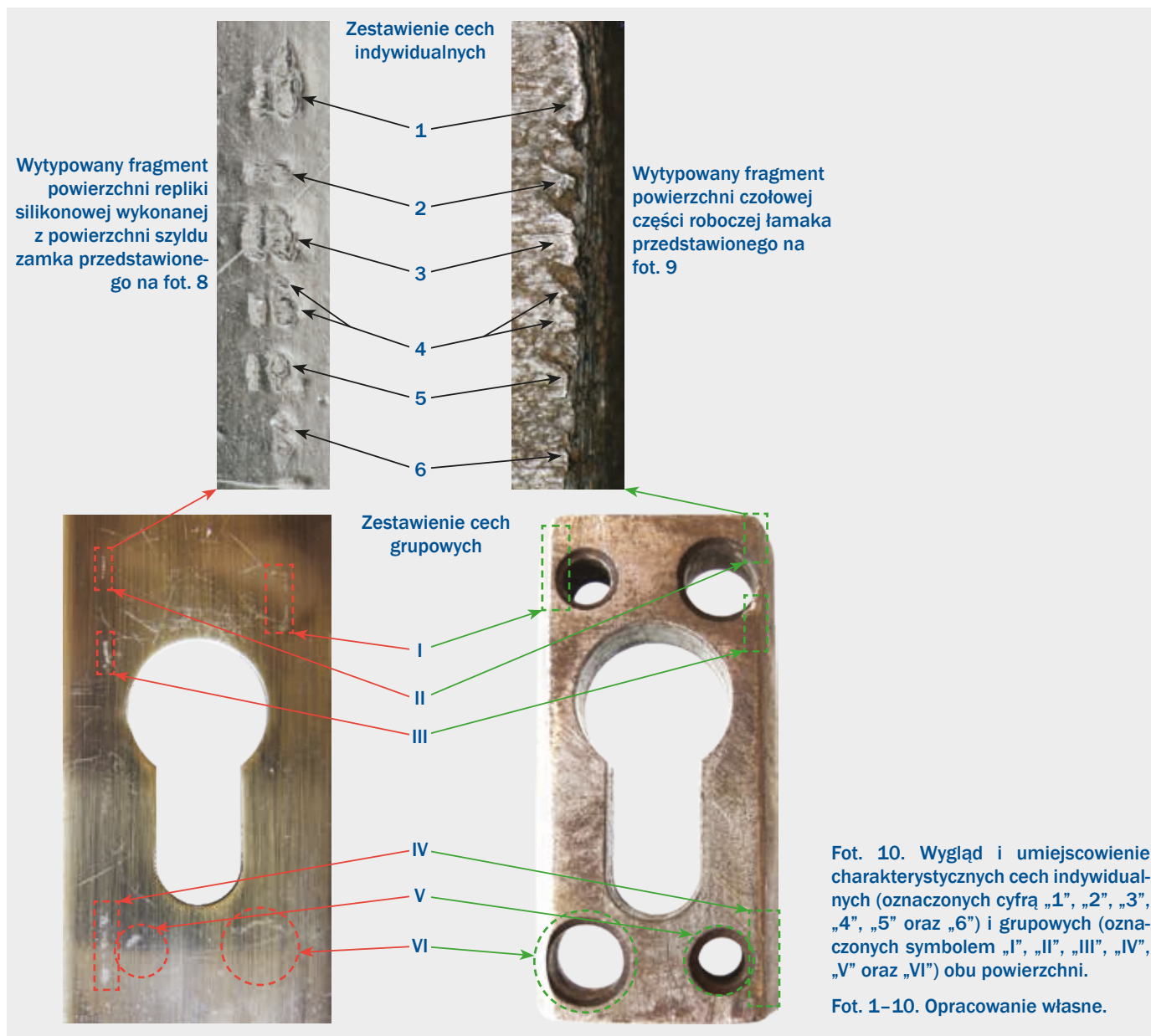
Przykład

Sprawa dotyczyła kradzieży z włamaniem do mieszkania w województwie małopolskim. Straty poniesione przez pokrzywdzonego były znacznej wartości. W trakcie oględzin miejsca zdarzenia nie znaleziono zewnętrznej części przelamanej wkładki profilowej (zapewne została ona zabrana przez sprawcę w celu uniemożliwienia przeprowadzenia identyfikacji narzędzia), czyli tej części złamanej wkładki, na której w wyniku łamania odzworowują się ślady działania narzędzia służącego do jej przelamania. Do badań mechanicznych przesłano ślady działania narzędzia odzworowane na powierzchni szyldu zamka – fot. 8 oraz zakwestionowane narzędzie służące do łamania wkładek profilowych (łamacz) – fot. 9.

Pytanie do biegłego zawarte w postanowieniu o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego było następujące: czy zabezpieczony jako materiał dowodowy ślad działania narzędzia w postaci wgniecenia i rys znajdujących się na powierzchni szyldu zamka drzwi (fot. 8) powstał w wyniku oddziaływania narzędzia (łamacz wkładek profilowych) zabezpieczonego jako materiał porównawczy (fot. 9)?

W wyniku przeprowadzonych badań identyfikacyjnych dokonano zestawienia cech grupowych oraz

indywidualnych wspólnych dla zabezpieczonego materiału dowodowego oraz porównawczego, które przedstawiono na fot. 10.

Podsumowanie

Ślady działania narzędzi służących do przełamывania wkładek profilowych powstają nie tylko na powierzchni części zewnętrznej przełamanych wkładek profilowych, ale mogą też powstać (i niejednokrotnie powstają) na powierzchniach szyldów zamków oraz szyldów wkładek. Ponadto w Krajowym Zbiorze Wkładek Złamanych znajdują się – oprócz wkładek złamanych – również inne elementy, na których powierzchniach mogą odzworować się ślady działania narzędzia służącego do łamania wkładek profilowych, a także same narzędzia. Dlatego też zasadne jest, co zresztą określa definicja śladu kryminalistycznego stworzona przez Jana Sehna, szukanie śladów również na innych niż wkładki elementach konstrukcyjnych drzwi, a w przypadku ich stwierdzenia – poprawne zabezpieczenie techniczne i procesowe.

Summary

Keyhole plates as an important element in indirect identification of a perpetrator

The present article draws attention to the fact that the police databases, which offer a wide range of specialist knowledge, play an important role in combating crime and enable confirmation of criminal activity. The author, in accordance with present-day statistics and experience gained as an expert in the area of mechanoscopic examinations and a junior instructor of the Special Training Unit of the Police Training Centre in Legionowo, claims that among forensic technicians in Poland there is still a strong belief that in the National File of Broken Door Locks there are only collections of broken door locks. Traces of using a tool located on keyhole plates and door locks are extremely important in the tool identification process, and thereby in the indirect identification of a perpetrator. In order to demonstrate this statement, the author presented the example of specific mechanoscopic research.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbrys